

Základní škola Nádražní

Nádražní 4, Hustopeče

Program proti šikanování

Zpracovala:
Mgr. Jana Hrnčířiková
školní metodik prevence

Program proti šikanování je otevřený dokument a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Cíl programu:

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Zaměřit se na rozvoj pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách, dále mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne.

Charakteristika šikanování:

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Formy šikany:

- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- žák je o přestávkách osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů nebo mimo třídu, vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí, ve třídě, v šatně ...
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů, nevolnost, bolení hlavy...
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený, stává se uzavřeným.

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžko snáší a trpí tím
- vyžadování věcných či peněžních darů od žáka
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“ či „otroka“
- často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, atd.).

1. Vzdělávání pedagogů

Všichni pedagogičtí pracovníci školy jsou seznámeni s Programem proti šikanování a s krizovými scénáři řešení. Metodik prevence a výchovný poradce, či jiný pedagogický pracovník má možnost vzdělávat se v rámci dalšího vzdělávání v dané problematice.

2. Užší realizační tým

V rámci školy je pro prevenci a řešení šikanování vytvořen užší realizační tým, který tvoří:

- ředitelka školy
- školní metodik prevence
- výchovná poradkyně
- vychovatelka (v případě, že žák navštěvuje školní družinu)

3. Zmapování situace na škole

Mapováním situace ve třídách můžeme zachytit rozvíjející se šikanu již v počátcích. Kromě podchycení nežádoucích jevů se tímto zaměřujeme i na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů. Mapování je důležité pro další práci.

Způsoby mapování:

- anonymní dotazníky ve všech třídách školy (v 1. čtvrtletí)
- podrobnější mapování vztahů v problémových třídách, depistáže
- sledování rizikových míst ve škole a všímání si izolovaných žáků
- vyhodnocení situace a seznámení pedagogického sboru, žáků i rodičů s výsledky.

4. Společný postup při řešení šikanování

Učitelé jsou informováni o šikaně, jejích projevech a stadiích. Znají důležitost prevence a postupy řešení problémů. Dovedou rozpoznat příznaky nezdravých sociálních vztahů ve třídách.

V případě, že ve škole dojde k šikanování, jsou rozpracované dva typy krizových scénářů:

- krizový scénář pro počáteční stadia šikany – škola zvládne situaci sama
- krizový scénář pro pokročilá stadia šikany – škola potřebuje pomoc z venku.

Tyto scénáře tvoří samostatné dokumenty k tomuto programu.

5. Prevence v třídnických hodinách

Třídní učitelé se v třídnických hodinách zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy mezi žáky a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozbohem. V rámci třídnických hodin probíhá systematická odborná práce se třídou.

Žáci jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou u nich rozvíjeny tyto dovednosti:

- Co je a co není šikana?
- Rozdíl mezi žalováním a „voláním o pomoc“;
- Jakým způsobem se zastat oběti;
- Jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

6. Prevence ve výuce

Téma prevence šikánování máme zapracované do vzdělávacího programu v předmětech občanská výchova, výchova ke zdraví, tělesná výchova. Podmínkou funkčnosti je systematická a odborná práce. Všichni učitelé vnímají důležitost vytváření bezpečného prostředí. Kromě práce ve svém předmětu se soustředí také na rozvoj pozitivních vztahů mezi žáky. Vedou žáky k tomu, aby dovedli pracovat v komunitním kruhu, při skupinové práci a uměli se slušně vyjadřovat. Rozvíjí u žáků schopnost spolupracovat a vedou je ke zpětné vazbě. Učitelé se vyhýbají technikám a metodám, které neúčelně vytvářejí či zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu uvolnit se negativní energií (např. ironizování, zesměšňování, vytváření stresového prostředí...)

7. Prevence ve školním životě mimo vyučování

Preventivní program se neodehrává pouze ve vyučování. Je přirozenou součástí života dětí v celé škole a ve všech mimoškolních činnostech, které škola pořádá a zodpovídá za ně.

Patří sem:

- přestávky – dozory musí se zvýšenou intenzitou sledovat riziková místa (třídy, WC, chodby, šatny, ...)
- mimoškolní akce – výukové programy, besedy, soutěže, výlety...

8. Ochranný režim

Škola má ze zákona odpovědnost za žáky, je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Do účinného ochranného režimu patří 2 základní body:

- školní řád - obsahuje zákaz násilí vůči spolužákům a stanovuje postihy za jeho nedodržování
- dodržování důsledných dozorů učitelů, včetně rizikových prostor školy – škola má vypracovaný plán dozorů.

9. Spolupráce s rodiči

- seznámení rodičů s problémem šikany a aktivitami školy v prevenci šikánování
- nutnost spolupráce při řešení problémů
- zapojení rodičů do preventivních akcí
- podávání informací na třídních schůzkách, v době konzultačních hodin – účast rodičů
- seznámení s konzultačními hodinami metodika prevence a výchovného poradce
- setkání s rodiči budoucích prvňáčků

10. Školní poradenské služby

- výchovný poradce Mgr. Hana Komosná
- školní metodik prevence Mgr. Jana Hrnčířiková

V dané problematice jsou dostatečně proškoleni a kompetentní k řešení. Mají stanovené konzultační hodiny pro žáky a jejich rodiče. V případě potřeby lze domluvit i jiný termín.

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Viz příloha „Kontakty na krizová, poradenská a preventivní zařízení“